

Englannin kielen ylioppilaskokeesta ja siihen valmistautumisesta pitkällä aikavälillä - Päälinjoja

Mitäs Vanaha osaisi sähköisestä nykykokeesta sanoa? Vanha maikkojen väittäjä on, että kurssimateriaalit opettelemalla saadaan ehkä vahva magna, ei enempää. Näin voipi olla, sillä kokeessa esiintyvistä sanastosta voi maikka sanoa monessa paikkaa, että ei ole ainakaan kurseilla tätä tai tuota sanaa tai fraasia esiintynyt. Toisin sanoen **sanaston puolesta kokeessa on paljon pisteiden kannalta tärkeää avainmateriaalia, jota opiskelijan on pitänyt nähdä muualla kuin kurseilla**. Se paljon puhuttu **jatkuva altistuminen uudelle sanastolle ja rakenteille on siis oikeasti olennaisen tärkeää**. Se oli tärkeää jo peruskoulussa ja se on tärkeää edelleen. Pitkällä tähtäimellä ajateltuna todennäköisyys sille, että ylppäriin vaativa sanasto aukeaa opiskelijalle H-hetkellä, kasvaa kun sitä **altistusta on ollut eri muodoissa jo pitkän aikaa mukana**. Tämä on se iso kuva. Todennäköisyys pärjätä on sen puolella, jolla on laaja sanavarasto ja tieto siitä, miten niitä sanoja käytetään.

Maikkojen somepalstoilla on tullut esiin se, **että opiskelijalla saattaa olla kirjoitelma huippulaatua (90+) ylppäreissä, mutta kokonaistulos on silti eximia tai peräti magna**. Tämä voi johtua siitä, että opettajat vielä osaavat antaa kirjoitelman suhteen koko lailla makoisia neuvoja ja ohjantaa, jota opiskelija voi halutessaan hyödyntää kokeessa. Kirjoitelman muoto on tiedossa ja sitä on harjoiteltu paljon. Digimuoto on kuitenkin tuonut kokeeseen monenlaisia uusia testimuotoja, joiden ennakoiminen on opettajille aina vain vaativampaa, jopa mahdotonta. Lisäksi koe on mennyt silppuisemmaksi: kokeessa on lähes kaksikymmentä ”uutta aloitusta” eli mennään toisinaan lyhyilläkin teksteillä/tehtävillä ja koko ajan pitää ottaa uusi konteksti ja rekisteri haltuun. Uudet tehtävämuodot (kuten kuvien tulkinta) saattavat sopia yhdelle opiskelijalle paremmin kuin jollekin toiselle.

Kirjoitelmapisteet eivät siis enää ennakoit entiseen malliin loppuarvosanaa. Vaikka kirjoitelma sujusi mallikkaasti, **on myös yhtä lailla pärjättävä kokeen muilla osa-alueilla**. Siksi vanha ohje tarkkuudesta joka käännteessä, ajan kanssa miettimisestä ja jokaisen kokeen kohdan kunnioittamisesta on edelleen voimassa ja on vahvempi kuin koskaan. Eli **pienet asiat ovat suuria asioita**. Jos tulee muutamakin kolmen pisteen menetys jollain tapaa puutteellisen päättelyn johdosta tai asenteen ja sinnikkyuden pettäessä, huippuarvosanat karkaavat, vaikka olisitkin vahva kirjoittaja. **Siksi omalle ylätasolle pääsemistä voi ennustaa sellaiselle opiskelijalle, joka ei sokeasti ole pelkän kirjoitelman varassa ja ajattele, että muu koe vedetään nopsalla tahdilla nuoren iän mukanaan tuoman voittamattomuuden tunteen vallatessa mielen**. Ei kannata ajatella, että olet eräällä tavalla tehtävien yläpuolella ja hallitsisit niitä suvereenisti. Ne on tehty erottelemaan osaava abiporukka ja euforiaan kokeen aikana ei tarvitse pystyä. Tehtävissä on vaativuutta ja välillä joku kohta tuntuu opiskelijasta jopa helpolta, jos oma tietämys sattui natsaamaan. Hyvä niin, mutta seuraava kohta voi olla jo paljon vaativampi ja hienovaraista tulkintaa edellyttävä, joten **kunnioitus koetta kohtaan kannattaa todellakin säilyttää koko ajan**. Onko sinun tulkintasi sama, kuin Lautakunnan aikanaan päättämä tulkinta? Käydään seuraavaksi läpi kokeen tärkeimmät osa-alueet ja se asenne, jolla niitä lähestytään.

Kuullun ymmärtämistehtävät eivät anna kokelaan nähdä tekstiä tai kysyä: "Voisitko toistaa, kiitos, en vielä ymmärtänyt täydellisesti." Eli kieli tulee vastaan äännettynä, ei kirjoitettuna. **Pidä siis sanojen ja fraasien opettelussa standardinasi sitä, että osaat myös ääntää enkun sanat.** Silloin ne voi tunnistaa kuultuinkin. Oma enkun ääneen pälettäminen kaikin mahdollisin tavoin – yhdessä tai yksin – vankistaa käsitystäsi enkun musikaalisuudesta ja parantaa mahdollisuksiasi ymmärtää tiukassa paikassa. Kuuntele harjoitteluvaiheessa myös enkun eri aksentteja, sillä ylppäreissä ei mennä pelkästään studioenglannilla. Jatkuva runsas altistus on ratkaisun avain tässäkin: videot, äänikirjat, podcastit, elokuvat, Abitreenit ja mitä kaikkea setä ei hoksaakaan ovat oleellisia. Tarjonta on digiaikana kasvanut räjähdysmäisesti ja laatumateriaalia on harjoitteluun yllin kyllin. Suhteesi enkkuun tulee kuitenkin lähteä siitä, että sinulla itselläsi on hauskaa ja tunnet käyttäväsi enkkuu sinulle sopivilla tavoilla; verenmaku suussa treenaaminen ei ole mielekäästä. Kielestä pitää nauttia ja toisinaan sitten joudumme todistamaan taitojamme tehtävien täyttelyn muodossa. **Pääpaino pitää kumminkin olla siinä, että kehität taitojasi tavoilla, joista itse pidät** (motivaatio-ongelmia esiintyy harvoin enkun kohdalla). **Altistuksesta on aina hyötyä eikä kielitaidon kehittäminen/kehittyminen edellytä tehtävän tekemistä.**

Tekstin ymmärtäminen todennäköisesti sujuu, jos sanavarastosi on laaja. Puhumme siis todennäköisyyksistä, ei mistään varmuudesta. **Laaja passiivinen sanavarasto kannattaa hankkia** milläs muulla kuin **altistuksella** eli lukemalla kaikenlaisia tekstejä enkuksi luontevana osana arkeasi. Ahmi ja haali itsellesi uutta sanastoa silmiesi eteen kaikin mahdollisin keinoin. **Sanaston ja fraasien tuntemus vaikuttaa kaikkiin kielenosaamisen osa-alueisiin.** Ylppäreitä silmällä pitäen kannattaa hankkia **äikässä hyvät tekstitaidot**, sillä enkussakin alkaa olla kysymyksiä, joissa tarvitaan hyvää yleiskuvaavaa koko tekstin rakenteesta ja sanomasta. Joudut myös vastaamaan suomeksi lauseella tai parilla, joten suomen kielen ilmaisusi pitää olla tiivistä ja tarkkaa. Tällainen produktiivinen vastaus voi hyvinkin olla kolmen pisteen arvoinen, joten sinun laaduntarkkailusi on olennaista. Oudon sanan merkitystä voit rajata, kun katsot laajempaa lauseyhteyttä. Muista joka päätöksen kohdalla miettiä asia loppuun asti. Maltti on valttia. Isossa mittakaavassa ajan kanssa tehdyt harkitut ja itselle jotenkin perustellut ratkaisut erottavat menestyjät massasta, jolta menee hermojen mukana asenne ja usko omaan tekemiseen. **Ylikorostunut luotto omiin taitoihin ei saa johtaa ylimielisyyteen vastaamisessa** ja tunteeseen, että olet osaamisessasi tehtävien yläpuolella. **Joskus tulkinnat merkityksistä ovat todella hienovaraisia** ja sinun pitäisi pystyä tekemään samat tulkinnat, kuin Lautakunta aikanaan tulee tekemään. Tämä ei ole helppoa ja siksi **etenemme** joka tilanteessa **harkiten**.

Sanasto- ja rakennetehtävät ovat seuraava osio. Tuoreessa kokeessa kysyttiin synonyymiä vaativille sanoille kolmen vaihtoehdon kautta, toiset kaksi, toiset jopa kolmen pisteen arvoisia. Seitsemän sanan tietämisestä 17p! Ympärillä oli lauseyhteys kumminkin auttamassa jonkin verran. Muista siis koko ajan, että **enkun ylppäreissä pisteitä tulee taatusti sanoista, joita ei lukiokursseissa ole ollut esillä.** Mikä siis neuvoksi? No **tietenkin kaikin keinoin jatkuva oman sanavaraston kartuttaminen alakoulusta lähtien, ei abikurssista lähtien.** Tuoreessa kokeessa seurasi produktiivinen rakenneosio (10 kohtaa, á 1p), jossa itse tuotetaan rakenne vihjeen mukaan. Osio on erotteleva, sillä vaihtoehtoja ei ensinnäkään ole annettu ja pieni fiba luultavasti vie kohdan nollaksi. Mulla eräs kokelas jäi pistettä vaille laviin ja hän kyseli, että onko aihetta oikaisulle. Kirjoitelma huiteli yli 90p, mutta esim. tässä produktiivisessa rakenneosiossa kaveri kämmäsi s-genetiivirakenteen nollaksi (säännönmukainen rakenne, jota useat opiskelijat eivät kuitenkaan viitsi opetella kunnolla, kun se on pientä kielioppipäsmäystä) ja piste siis pois. Siinä meni lavi saman tien. Nämä **rakenneosiot** ovat mitä suurimmassa määrin **erottelevia** osioita, kun **vaihtoehtoja ei ole annettu ja jotain pitäisi itekin tietää.** Kerran kokeessa kokelaiden piti täydentää lauseeseen 'pari kolme' ja monet laittoivat 'couple of'. Eipä riittänyt pisteeseen; piti olla 'a couple of'. Eli **pienet asiat ovat suuria asioita.** Jos siis tavoittelet menestystä nykykokeissa, kuuntele kurseilla kieliopit kunnolla ja varmista kurssien aikana osaamisesi. Tuoreessa kokeessa oli vielä monivalintarakennetta 12 kohtaa (á 1p). **Abivuonna kaikki tietenkin kertaavat monenlaista juttua, mutta peruskieliopin ja esiin otettujen erikoistapausten sisäistämisen on tapahduttava pitemmällä ajalla kuin vain abivuoden loppuspurtin aikana.** Kielen peruskuntopohja tehdään monen vuoden aikana. Siksi kannattaa kurseilla **TEHDÄ, KIINNOSTUA ja KYSELLÄ** kaikenlaista.

Pitkä kirjoitelma on pitänyt pintansa vuosikymmenet enkun ylppäreiden testimuotona. Kuten todettua, vaikka kirjoitelmasta voi saada kolmasosan kokeen maksimipistemäärästä, **edes huippusuoritus kirjoitelmassa (sanokaamme yli 90 p) ei YKSIN tuo loppumenestystä**. Kirjoitelmaa on harjoiteltu koko lukioaika ja kirjoitelman olemus tunnetaan etukäteen, joten kurinalainen ja paneutuva kannanotto voi olla todennäköinen, jos kokelas jaksaa tarkistaa ja editoida tekstiään. En tässä artikkelissa käy läpi kaikkia kirjoitelmaohjeita. Pitkän aikavälin **valmistautumisessa kannattaa valita kursseilla itseä haastavia kirjoitelma-aiheita** ja koko lukioajan **pyrkii käyttämään kirjoitelmissa kuluneiden sanojen ja fraasien sijaan vaativampaa, itselle uutta sanastoa**, joka toivottavasti on jo abivuoteen mennessä muodostunut kokelaan standardiksi. Kenen tahansa on vaikeaa muuttaa radikaalisti menettelytapojaan tärkeässä paikassa, vaikka neuvoja annettaisiinkin. Siksi **on tärkeää, että asia-aiheista osataan abivuoteen tullessa kirjoittaa perustellen ja omaa sanasto- ja fraasivarastoa monipuolisesti esitellen** ("välitöitä" ei kannata kursseilla tehdä eli tyyliin 'kuhan on hänessä'). Kirjoitelma on se kokeen osio, jossa olet itse koko ajan määräämässä tahdin eli saat esitellä omia vahvuuksiasi. **Opettele alusta pitäen kirjoittamaan strukturoidusti ja perustellen ja pidä laaduntarkkailu kursseilla itseäsi haastavana**. Silloin todennäköisyys kasvaa sille, että ylppäripäivänä pääset ylätasollesi, kun tarjolla on vain neljä otsikkovaihtoehtoa, joista luultavasti yksikään ei ole mistään lempiaiheestasi. **Kokelaalla, joka on jo aiemmin sisäistänyt itselle sopivan tavan työstää kirjoitusprosessiaan, on selkeä etu kokelaaseen, joka lähestyy kirjoitelma-aiheita mutu-tuntumalta ilman sanottavaa suunnitelmaa lähinnä tuuriinsa luottaen**. Ole tämä vastuullinen opiskelija, joka on kurssien aikana muistanut kehittyä aktiivisen tekemisen ja vastuunoton kautta ja jolla todennäköisyys omalle ylätasolleen pääsemiseen tiukassa paikassa on suurempi kuin opiskelijan, joka ei ole sen kummemmin menettelytapojaan miettinyt missään vaiheessa (kännnykkä vei usein voiton keskittymisyhteyksistä).

Suuri **tavoitteemme** enkunlukujen kanssa on tietenkin lukion jälkeen **toimiva itsenäinen kielitaito**, jolla teet kaikkea mahdollista jatko-opinnoissa ja elämässä. Tavoite on saada oppijalle **työkalut ja motivaatio syventää taitojaan ja nauttia englannin kielestä** elämässään. Kuitenkin näitä isompia juttuja edeltää ylppäripäivä, jolloin jokainen kokelas toivoisi olevansa elämänsä tuloskunnossa ja merkkään se arvosanakin nykyään paljon. Kun tässä on todennäköisyyksistä puhuttu, **menestystä** (eli omalle ylätasolle pääsemistä) **voi povata sellaiselle opiskelijalle, joka on tehnyt hommansa tunneille** (eli kotitehtävät) **ja on vastaanottavainen/tekevällä asenteella itse tunneilla**. Let that sink in. Today's effort is tomorrow's difference. Toisin sanoen: Älä O, vaan T! Eli älä vain ole, vaan tee juttuja. Meistä harva on luonnonlahjakkuus enkussa ja useimmat meistä pääsevät ylätasolleen altistumalla enkulle, käyttämällä sitä eri yhteyksissä, lukemalla sitä, puhumalla sitä, kirjoittamalla sitä, puhumalla sitä. Hästäämällä jollain tapaa kielen kanssa. **Jos tavoittelet lavia tai eximiaa tai magna**, muistisana on **TARKKUUS** joka käänneessä ja hommat tehtynä kursseilla. **Jos tavoittelet cum laudea tai lubenter approbaturia**, muistisana on **ASENNE** eli hommia pitää tehdä saadaksesi potentiaalisi esiin. Se on siellä, se vain pitää kaivaa esiin ja ilman aktiivista tekemistä se ehkä jää saavuttamatta. **Jos tavoittelet approbaturia eli läpimenoa**, muistisana on **TYÖNTEKO** eli perustason varmistaminen niin, että vaativassa paikassa ei sorruta ylyrittämiseen, vaan otetaan läpimenuoritus. Kaikille säädyille: Otetaan kurssit timmisti, jotta kehitytään, opetellaan teorit kunnolla (niilläkin on ratkaiseva merkitys), tehdään kotihommat, kiinnostutaan tunneilla, ahmitaan kaikki uusi kieliaines mitä näkyviin saadaan, mutta ennen kaikkea nautitaan kielen kauneudesta. Kieli on tehty käytettäväksi, ei niinkään testattavaksi. **Ylppäreissä** kuitenkin **annamme Lautakunnalle sen, mitä se haluaa**. **Se on kypsyttä ja kypsydestä on kysymys kaikissa ylppäreissä**. Toisin sanoen tiedetään, miten hommat kannattaa hoitaa ja sitten hoidetaan ne niin. **Jos et hoida, kysymme, että miksi et hoitanut?**